

Bolduc

Butlletí Cultural Informatiu de l'Arxiu General de la Diputació de Tarragona

www.diputaciodelatarragona.cat

Cessió de la biblioteca
popular de Valls

Fons de la comarca del
Priorat a la Cambra
Agrària i a l'Arxiu
de la Diputació

Els expedients de les
Biblioteques Populars

La Biblioteca Popular
de Valls

DIPUTACIÓ DE
TARRAGONA

Número 3 - Octubre 2007

Cessió de la biblioteca popular de Valls

La Diputació de Tarragona i l'Ajuntament de Valls van signar, el dimecres 14 de març de 2007, el conveni per a la cessió de la Biblioteca Popular, situada al capdamunt del passeig dels Caputxins. L'emblemàtic edifici va ser la primera biblioteca creada per la Mancomunitat de Catalunya, l'any 1918. El pla d'equipaments culturals que va elaborar mesos enrere l'Ajuntament de Valls preveia que la Biblioteca Popular, molt deteriorada després d'una dècada en desús, pogués ser utilitzada per a activitats culturals de petit format, com conferències o pre-

sentacions. Amb aquesta cessió, l'Ajuntament podrà estudiar el seu nou ús com a equipament cultural.

L'edifici, que d'aquí a poc més de deu anys complirà el seu primer centenari, és un racó d'història local que aglutina autogovern, ensenyament, cultura, art i arquitectura. Als arxius de la Diputació resten les petjades deixades per tants anys d'administració i govern, bocins d'informació que poden contribuir al seguiment històric del que ha esdevingut tot un monument._

Bolduc_

Butlletí Cultural Informatiu de l'Arxiu General de la Diputació de Tarragona

Coordinadors:

Eugeni Perea - Arxiu General
Manel Güell - Arxiu Històric

Passeig de Sant Antoni, 100
43003 Tarragona
Tel. 977 29 66 14
eperea@altanet.org

C. Santa Anna, 8
43003 Tarragona
Tel. 977 23 50 32
mguell@altanet.org

Disseny i maquetació:
Unitat d'Imatge Corporativa i Disseny Gràfic de la Diputació de Tarragona

www.diputaciodelatarragona.cat

DIPUTACIÓ DE TARRAGONA

Sumari_

Pòrtic

Cessió de la Biblioteca Popular de Valls

Assaig

Fons de la comarca del Priorat a la Cambra Agrària i a l'Arxiu de la Diputació de Tarragona

Fons

Els expedients de les Biblioteques Populars

Acció cultural

Recull de bibliografia i premsa

Les imatges de l'arxiu

La Biblioteca Popular de Valls

Fons de la comarca del Priorat a la Cambra Agrària i a l'Arxiu de la Diputació

Segons dades del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, al nostre país l'any 1998 hi havia constància de la presència de 422 fons patrimonials a l'abast de l'investigador, tant en arxius públics com eclesiàstics, que ocupaven un espai total de 1.507 m/l. En centres dependents de l'Administració local, els fons dipositats són 228, de l'autònoma en aquell any d'aquesta tipologia se'n comptabilitzaven 136, que ocupaven 632 m/l, i en els de jurisdicció eclesiàstica n'hi havia 45 (431 m/l).

A l'estadística hi manquen les dades dels fons patrimonials conservats en mans particulars. Aquesta és una assignatura pendent en el panorama arxivístic català, tal com recordaven el 1995 M. À. Adroer, P. Gifre i S. Soler.¹ Recordem que els fons que tractem són els originats per una família o llinatge arrelada a un territori i que té com a eix vertebrador un patrimoni (terres, cases, rendes) que els manté. Com bé afirma J. Fernández Trabal, família i patrimoni són elements indestruïbles.²

Un dels avantatges que presenten aquests fons per a l'historiador és la concentració en un sol lloc de la informació, a banda del seu abast cronològic, geogràfic i temàtic. Si haguéssim de reconstruir les sèries que contenen basant-nos en còpies de documents d'altres

arxius, la tasca seria ingent, laboriosa i a voltes impossible a causa de les pèrdues sofertes en els fons parroquials, municipals, notariaus, senyoriaus i judicials.

Per a la comarca del Priorat, les vicissituds de les diferents guerres (des de les de Joan II fins a la darrera del 1936, passant per la dels Segadors, la de Successió, la del Francès i les carlinades) han afectat negativament els seus arxius públics.³ És per això que l'historiador només té dues opcions per aconseguir omplir les llacunes documentals: per a l'Antic Règim, cercar en arxius senyoriaus, tant de la cartoixa d'Escaladei com dels Ducs de Medinaceli, exiliats a Madrid i a Toledo, respectivament, com en els de l'Administració reial a Barcelona (Arxiu de la Corona d'Aragó). Per a l'època contemporània, destaca sobretot l'Arxiu Nacional, amb seu a Sant Cugat del Vallès, per bé que en l'àmbit local cal desplaçar-se a Tarragona, capital de demarcació, i cercar en els fons de l'Administració perifèrica de l'Estat o en els de la Diputació.⁴ La segona opció es troba al mateix territori i compta amb sèries documentals íntegres i continuades. L'Arxiu Nacional aplega abundants arxius de naturalesa privada, personals, d'associacions, comercials i patrimonials, que esdevindran uns testimonis cabdals. Tot i això, i parlant genèricament, la seva dispersió i el desconeixement que l'investigador té de la seva existèn-

¹ ADROER, M. ÀNGELS; GIFRE, PERE; SOLER, SANTI. "Els arxius patrimonials", en: *Els Arxius: l'experiència catalana*. Barcelona: AAC, p. 71-73. Posteriorment, P. GIFRE, S. SOLER I J. MATAS han publicat el llibre GIFRE, PERE; SOLER, SANTI; MATAS, JOSEP. *Els arxius patrimonials*. Girona, 2002.

² FERNÁNDEZ TRABAL, JOSEP. "Els arxius familiars i patrimonials. Problemàtica, caracterització i metodologia". *Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*, Barcelona, 4 (1991), 95-114.

³ GRAU I PUJOL, JOSEP M. T.; GÜELL, MANEL. "La crònica negra de la destrucció d'arxius a la demarcació de Tarragona". *Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*, AAC, 18 (2001), 65-120.

⁴ Sobre l'Arxiu Històric de la Diputació, vegeu GÜELL, MANEL. "Arxiu Històric de la Diputació de Tarragona". *Kesse*, Tarragona, 33 (desembre 2002), 20-22; GÜELL, MANEL. "El Archivo Histórico de la Diputación de Tarragona y sus series documentales", en: *I Congreso de Archivos Históricos*, Granada, 27-28 de maig de 1999. (CD).

cia són unes dificultats que cal anar superant amb el temps. Aquest article hi vol contribuir modestament. Del Priorat hi ha fons patrimonials a l'Arxiu Municipal de Valls (carrer Creu de Cames) i a l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona.

Esdevé un fons indispensable per conèixer l'evolució de l'agricultura del difícil segle XIX

Conservat a l'Arxiu Històric de Tarragona (AHT) tenim el fons documental de la Cambra Agrària; amida 13 metres lineals, la seva cronologia extrema és del 1806 al 1944 i el seu abast territorial és tota la demarcació provincial. Atesa la base agrària i vitícola de la comarca del Priorat, aquesta té una presència rellevant a la documentació, per la qual cosa esdevé un fons indispensable per conèixer l'evolució de l'agricultura del difícil segle XIX. Tot i haver-hi alguna sèrie incompleta, l'any 1835 s'inicien les actes, la comptabilitat, les eleccions, la correspondència i els expedients personals. Una de les sèries més interessants és la d'estadístiques, tant de preus com de conreus o producció de cereals, llegums, vi i aiguardent, censos de bestiar (major i menor), que s'inicia el 1837, i on no hi manquen dades sobre l'estat de les vinyes en temps de la fil·loxera (1880) i la replantació de ceps americans (1879-1881) confegides per la comissió provincial contra la plaga. Altres expedients que cal considerar són els de les conferències agrícoles (1876-1880) i els de foment de la població rural. Dins la secció de Comerç, trobem notícies sobre el repartiment del subsidi de

comerç (1825-1859), i sobre carreteres i ferrocarrils. Dins d'Indústria, hi ha innovacions en la tècnica agrària i expedients d'aigües. Altres aspectes diversos són els dossiers d'exposicions universals (segle XIX) o els mesuradors de bótes, etc.

Es tracta d'un fons que bé mereix l'atenció dels investigadors prioratins per conèixer millor la centúria vuitcentista a la zona, i que es pot complementar amb els fons documentals de contingut agrícola que serva l'Arxiu Històric de la Diputació.⁵ A més de les sèries documentals comunes a tota la demarcació (actes de la corporació, la col·lecció del Butlletí Oficial de la Província, etc.) i d'algun expedient de derrama per socórrer alguna calamitat agrícola (gelades, riuades, etc.), són importants, sobretot, les seccions d'Agricultura i de Cadastre, que ocupen mitja dotzena de m/l. A la primera hi trobarem 27 capsos (1857 - 1967) relatives a l'Estació Vitícola i Enològica (1880-1899), la Càtedra Ambulant d'Agricultura, l'Escola de Viticultura de Reus (1914), la Granja Voramar d'Altafulla (1857-1918), a més de diversos expedients d'avicultura i ramaderia, ja ben entrat el s. XX. La segona meitat d'aquesta centúria, la Granja Provincial i el Servei Agropecuari Provincial copen la temàtica del fons. Pel que fa a la secció del Cadastre, s'aplega en una vintena de capsos i la integren la col·lecció d'expedients de cada municipi que entre 1953-1958 van ser operatius de cara a la confecció del Cadastre rural a la demarcació, competència administrativa que, en aquest període, desenvolupà la Diputació de Tarragona._

Josep M. T. Grau i Pujol

fgrauipug@telefonica.net

⁵ Seguim la guia de l'Arxiu, GÜELL, MANEL; PEREA SIMÓN, EUGENI. *Guia de l'Arxiu de la Diputació de Tarragona*. Tarragona: Diputació, 2004. Per a la comarca prioratina, existeix un article específic: GÜELL, MANEL. "Documentació referent al Priorat de l'Arxiu Històric de la Diputació de Tarragona". *Estudis Prioratins*, Falset, 4 (2002), 143-156.

Els expedients de les Biblioteques Populars

A la secció d'Obres Públiques, negociat de Construccions Civils, es custodien els expedients d'obres (edificació nova i/o arranjaments posteriors) de les Biblioteques Populars de la demarcació provincial (cpf., núm. 146).

En temps de la Mancomunitat de Catalunya (1914-1918), les quatre diputacions catalanes s'uniren i, sota el lideratge de la de Barcelona, emprengueren un ambiciós programa de reformes per resituar el país al capdavant d'Europa. Entre molts altres projectes, figurava el d'impulsar d'una manera decidida la cultura popular a través d'una xarxa bibliotecària, com tenien els estats més avançats. El 1915 s'establiren les bases d'un sistema bibliotecari català per tal de comptar amb professionals competents, però sobretot amb una sèrie d'edificis de nova creació que haurien d'esdevenir autèntics focus de cultura popular a l'albergar col·leccions de llibres a l'abast de tothom. Així van néixer les Biblioteques Populars.

Cada diputació, dins del seu àmbit territorial, hagué de posar-s'hi, i la de Tarragona no només no en va ser una excepció, sinó que anà a l'avantguarda amb la creació de la primera Biblioteca Popular del país, la de Valls (1918).

La capsa que aquí revisem conté vuit expedients amb dossiers complementaris, corresponents a les Biblioteques Populars de Tarragona, Tortosa, Ulldecona, Valls i el Vendrell. En un principi, els expedients havien estat 15, però el núm. 10 fou passat al departament d'Educació, Esports i Turisme, i els núm. 1, 2, 4, 5, 9 i 14, segons consta en diligència manuscrita en l'índex de la capsa, "Vuelven al Archivo de Secretaría – Gobernación. 19 – Mayo 1972". Després d'aquestes expurgacions administratives, a la capsa només hi han quedat els expedients que, en el següent quadre, figuren en color blau.

Bàsicament, i per facilitar la consulta a l'investigador, podem fer cinc blocs d'expedients, corresponents a

Núm.	Data	Localitat	Expedient
1	1920-1923	La Masó	Construcció d'un edifici escolar
2	1920-1923	La Masó	Propietat dels terrenys de l'escola
3	1925	Valls i la Masó	Arranjament de desperfectes a la Biblioteca de Valls i a l'escola de la Masó
4	1927	La Masó	Arranjament de desperfectes a l'escola
5	1928	La Masó	Inscripció en el registre de l'edifici de l'escola
6	1928	Ulldecona	Creació de la biblioteca i habilitació del local
7	1929	Valls	Consolidació de la Biblioteca
8	1929	Vendrell	Obres d'arranjament
9	1929	Tarragona	Contracte de lloguer dels baixos de l'edifici Caja de Pensiones para la Vejez y de Ahorros, per instal·lar-hi la Biblioteca Popular
10	1930	Tortosa	Creació de la Biblioteca Popular
11	1930	Tarragona	Habilitació de locals per a la Biblioteca, als baixos de la Caja de Pensiones para la Vejez y de Ahorros
12	1931	Valls	Augment de la il·luminació a la Biblioteca
13	1931	Tortosa	Obres d'habilitació i moblament de la Biblioteca
14	1933	La Masó	Consolidació de l'escola de noies
15	1928/34	Ulldecona	Obres a la Biblioteca

les cinc Biblioteques Populars de la demarcació: Tarragona, Tortosa, Ulldecona, Valls i el Vendrell.

Ultra una bona quantitat de documentació complementària de poca consideració, com puguin ser oficis, cartes, notes, diligències soltes, extractes, etc., i en la qual no val la pena aturar-s'hi gaire, anirem exposant aquella que sí que té certa importància, i que ha de configurar el canemàs dels expedients als quals s'ha al·ludit. Delimitem aquesta descripció als expedients concernents a la Biblioteca Popular de Tarragona. Ho fem així per no estendre'ns més del compte, i també perquè creiem que amb aquesta descripció ja oferim una magnífica idea d'allò que poden contenir, document de més, document de menys, la resta d'expedients corresponents a les biblioteques de Tortosa, Ulldecona, Valls i el Vendrell.

El primer que hi trobem és la Memòria i el Pressupost de les obres d'habilitació i moblament del local de la Caixa de Pensions (planta baixa), on s'havia d'instal·lar la Biblioteca Popular tarragonina. La signa l'arquitecte provincial, en data 25 d'abril de 1930. Segons aquest document, la Biblioteca Popular estava ubicada, fins aquell moment, al segon pis del Palau Provincial, però "ni por su emplazamiento ni difícil acceso para el público ni por su disposición y capacidad ha podido considerarse desde su creación más que como una instalación interina en espera de local más adecuado". A continuació passa a enumerar els avantatges tècnics que reuneixen els baixos del local de la Caixa de Pensions, tant per la seva gran capacitat com per la ubicació i lluminositat. L'arquitecte provincial que firmava aquesta memòria estimava que la sala devia tenir un aforament màxim de 56 usuaris. La nova instal·lació comptaria amb WC, un pati i calefacció central. La memòria s'acompanya d'un pressupost (14.889 pta.), de tres plànols (la planta —66 x 83, a esc. d'1/20—, l'altell —51 x 41, mateixa escala—, i un alçat de l'altell en dues seccions —27 x 90, mateixa escala—) i una liquidació de 30 de juny.

A l'altra camisa consten diversos documents més. Una instància de l'Associació d'Alumnes de l'Escola del Treball (8 de juliol de 1932), demanant a la Comissaria Delegada de la Generalitat el traspàs del material sobrant en el trasllat de la Biblioteca Popular. També una nota amb les valoracions de les Biblioteques Populars de la província, de 29 de desembre de 1930 (en la qual trobem a faltar la de Tortosa), valoracions que, sumades, arriben quasi al quart de milió de l'època:

Biblioteca Popular	Mobles i immobles	Valor en pta.
Tarragona	Mobiliari	13.000
	Llibres	20.000
Ulldecona	Mobiliari	6.000
	Llibres	10.000
Valls	Edifici	60.000
	Mobiliari	8.000
	Llibres	20.000
El Vendrell	Edifici	75.000
	Mobiliari	10.000
	Llibres	20.000

Segueixen diversos plec de factures de l'habilitació de la biblioteca de Tarragona (transports, fusteria, jornals, instal·lacions elèctriques, mobiliari —10 taules, 32 butaques, 18 cadires—): 24 de novembre de 1930 (per un muntant de 561 pta.), 18 d'octubre de 1930 (13.901 pta.), etc., més còpies de la memòria, els pressupostos i els plànols anteriorment descrits, i els pressupostos individuals de les firmes comercials de Tarragona que van prendre part en l'esmentada habilitació: Salvador Forcadell (mobiliari de biblioteca i màquines d'escriure), Ignacio Cornadó (pintura) o Miguel Martorell (fusteria).

Queden per al final més plànols, amb la curiositat que s'emmarquen dins d'un avantprojecte d'ubicació de la Biblioteca Popular als jardins del darrere de l'antic institut, actualment el pati d'esbarjo de l'Institut Pons d'Icart, davant l'església de les Carmelites, a la confluència dels carrers d'Assalt, August i Sant Francesc. L'enceta una fotografia de 16 x 23, lògicament en b/n, magnífica panoràmica de l'esmentat jardí, i segueix un plànol alçat

del projecte d'edifici, de 57 x 69 cm, a escala d'1:50. S'hi afegeix una quartilla amb el dibuix a plomí de com havia de ser la façana de la Biblioteca Popular, amb tot aquell espai al davant enjardinat, un quadrifoli desplegable, amb el disseny de la 1a, 2a i 3a plantes alçades, de la zona enjardinada (a escala 1:100) i de l'emplaçament i costat transversal (escala 1:250). Aquests plànols, fets per l'arquitecte provincial, estan datats al juny de 1948. Finalment, en un segon quadrifoli desplegable, hi estan

dibuixades les façanes sud i est, també a escala 1:100. Els plànols d'aquest avantprojecte evidencien la grandiositat que es pretenia proporcionar a la biblioteca de Tarragona, sobrepassant considerablement les expectatives concebudes en època de la Mancomunitat. Tot això quedà, però, en un simple avantprojecte sobre un espai molt ben ubicat, l'hort de l'antic convent dels franciscans, rehabilitat per a l'Institut Provincial, i que ha acabat servint, avui, per acollir un IES._

La Diputació, propietària d'un jardí botànic

Entre els actuals carrers de Comte de Rius, Sant Francesc, la Rambla Vella i August, s'erigia l'antic convent dels pares Franciscans, amb el seu hort a la part del darrera. Encara hi queden restes del claustre, reaprofitat en el seu dia per a l'Institut Provincial i que avui comparteixen l'Arxiu Històric i l'IES Comte de Rius. Durant l'assalt napoleònic de finals de juny de 1811, el convent resultà especialment castigat, ja que la bretxa per on s'escolaren les tropes franceses era just en la seva part de muralla. Els franciscans més vellets s'hi havien quedat i foren cruelment assassinats, i del convent no en quedaren sinó *montones de escombros*. *Desaparecieron los tejados, los pisos estaban hundidos....* A la segona meitat de segle, Diputació era la titular d'aquest l'espai urbà, on s'ubicava l'Institut Provincial i un jardí botànic annexe. El 20 de novembre de 1877, una de les parets afecte a l'Institut *en la parte que mira a la calle de San Francisco....*, era la de l'esmentat jardí, i limitava amb una rasant del Pla General d'Eixample aprovat per R.O. el 1857. L'Ajuntament instava a reconstruir la paret que tancava el jardí botànic, Diputació no ho podia assumir, però estava disposada a cedir els terrenys. El 22 d'abril de 1881, *El Botánico ya no existe, por haberlo su Director y Catedrático convertido en una huerta*. El 17 de desembre de 1891, l'Ajuntament tarragoní demanava a la Diputació la cessió del camp de pràctiques agrícoles o jardí botànic annexe a l'Institut Provincial, per tal d'obrir el carrer August. Només una petita part es destinaria a via pública. Diputació condicionà la cessió al compromís d'aixecar un mur que aïllés el jardí *con lo cual no sólo ganará el edificio en sus condiciones materiales, sino que el importe de la citada pared compensará perfectamente el valor del terreno....* Finalment, la R.O. de 9 d'abril de 1892, del Ministeri de Governació autoritzava la cessió a favor de l'Ajuntament de Tarragona, del terreny *que constituye el campo de prácticas agrícolas y jardín Botánico del Instituto provincial con destino a la apertura de la sección de la calle de Augusto, comprendida entre las de San Francisco y la del Asalto*.

AHDT, Actes, p. 94, 103, 16 i 21; BOPT, núm. 289; AHDT, Actes, 1881, p. 52; 1891, p. 359-359; 1892, p. 28. SABATÉ I BOSCH, JOSEP M. *Monges, frares, canonges, capellans, i capellanets. Tarragona religiosa a les acaballes de l'antic règim*. Tarragona: Ajuntament, 1992, p. 114.

Cicle de conferències a l'Arxiu Municipal de Reus

Durant el mes de gener i part de febrer, l'Arxiu Municipal de Reus ha acollit un cicle de conferències, sota el suggerent títol de *La rereguarda d'una guerra*. El cicle comptà amb tres intervencions, els dies 24, 29 i 31 de gener, a càrrec, la primera, del periodista Toni Orensanz ("La violència a la rereguarda republicana. El cas de Falset"), d'Ezequiel Gort, arxiver municipal de Reus, la segona ("Les obres públiques a Reus, 1937-1938"), i finalment de Montserrat Flores, arxivera municipal de Cambrils ("L'Hospital de Sang de Cambrils").

Exposició a l'Arxiu Municipal de Cambrils

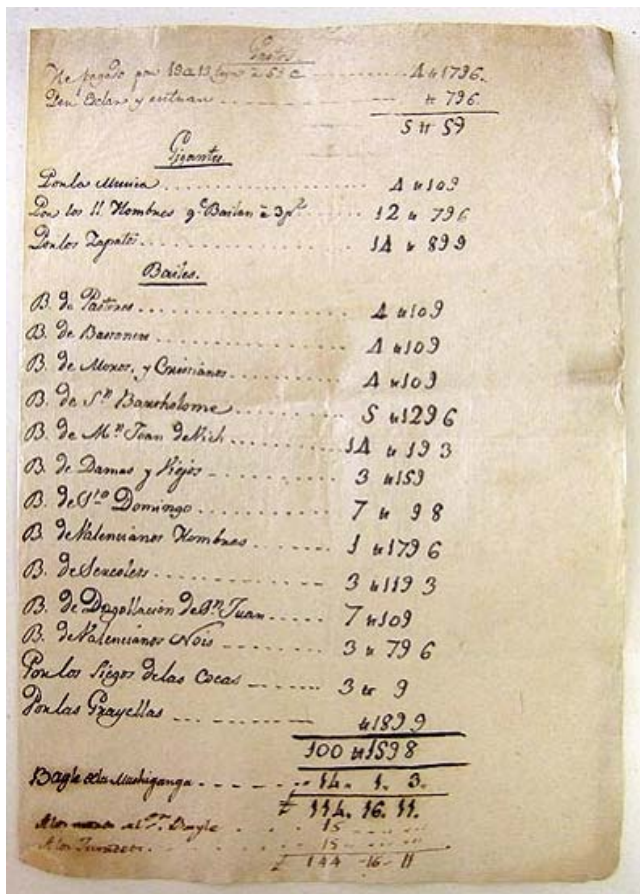
Del 22 de gener al 2 de febrer, l'Arxiu Municipal de Cambrils va exposar una reeixida mostra documental sota l'epígraf de "L'Hospital de Sang de Cambrils als documents". La mostra ja havia estat exposada, del 27 de setembre al 15 de novembre passats, a la sala d'exposicions del Centre Cultural i Ocupacional, i s'ha completat amb una tria de positius en paper localitzats recentment, on es pot veure el personal que va treballar a l'Hospital de Sang.

Presentació de les Paraules de Guerra

El dia 28 de març va tenir lloc, a les 20.30 h, la presentació del llibre *Paraules de guerra. Tarragona als Papers de Salamanca* (Arola, 2006). Els autors, Xavier Fernández José i Isidre Virgili i Pons, assistiren a la sala d'actes del Centre de Lectura de Reus, on es va desenvolupar l'acte.

XI Congrés d'Arxivers de Catalunya

Els dies 10, 11 i 12 de maig de 2007 es va celebrar, a la Seu d'Urgell, l'XI Congrés de l'Associació d'Arxivers de Catalunya (AAC), que concentrà més de 250 professionals de tots els racons del país, els quals van debatre les problemàtiques i les noves propostes del sector. A la web de l'AAC es poden consultar fotografies i conclusions d'aquest XI Congrés.

Document de finals del s. XVIII, del fons documental de l'AHMR
[\[www.etnocat.readyssoft.es/.../dansesreus/index.html\]](http://www.etnocat.readyssoft.es/.../dansesreus/index.html)

Trentè aniversari de l'IEP

El diumenge dia 4 de març la sala d'actes del Museu Deu del Vendrell va acollir la celebració oficial de l'inici de curs de l'Institut d'Estudis Penedesencs. L'entitat, que enguany celebra els trenta anys de la seva fundació, va presentar les principals línies de treball i el nou logo que renovarà la seva imatge. A més de la celebració de l'assemblea anual de socis, la trobada va recordar amb una conferència del crític d'art Ricard Mas les tres Exposicions d'Art del Penedès. L'assemblea general ordinària de l'IEP va aprovar la memòria i l'estat de comptes corresponents a l'any 2006, a la vegada que va acceptar també l'informe de la presidència a l'entorn de les activitats portades a terme durant el 2006, en una fase que Joan Solé i Bordes va qualificar de consolidació i d'expansió, amb nous projectes i iniciatives, a la vegada que va recordar la situació en què es troba la reivindicació de la vegueria del Penedès; tampoc va oblidar el reconeixement a totes aquelles entitats que donen suport a les activitats de l'entitat, aplegades en una completa memòria resum que es va lliurar als assistents._

Reimpressió d'un llibre sobre Eduard Toda

El passat mes de març de 2007, el Centre d'Estudis de la Conca de Barberà realitzà una reimpressió del llibre d'Eduard Toda i Güell *El Monestir de Poblet (selecció d'articles, 1883-1936)*, que edità l'any 2005 dins la col·lecció Monografies (número XIII) amb motiu del 150è aniversari del seu naixement. La publicació recull més d'una vintena d'articles i va a cura de l'historiador espluguí Gener Gonzalvo i Bou, destacat medievalista i també membre del Centre d'Estudis. La primera edició fou de 500 exemplars, que es distribuïren entre els socis de l'entitat i les llibreries. Aquesta és la segona vegada que el Centre reimprimi

meix una monografia a causa de la demanda del mercat. També hem de dir que és la cinquena monografia que s'esgota. La Junta de Govern valora molt positivament l'acceptació de les seves publicacions, atinent a les reduïdes dimensions del territori on treballa: la comarca de la Conca de Barberà._

Eduard Toda i Güell en la seva etapa de diplomàtic
[www.ca.wikipedia.org/wiki/Eduard_Toda_i_G%C3%Bcell]

Presentació de l'inventari del fons documental de Bonastre

El 21 d'abril va celebrar-se al local cultural de Bonastre la presentació de l'inventari del fons documental de l'Ajuntament, que abasta des del 1562 fins al 1950, a càrrec de Nativitat Castejón Domènech, titular de l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès, a més d'una conferència sobre la història de Bonastre que donà el Dr. Lluís Navarro Miralles. L'acte, que va durar dues hores, va cloure amb uns mots del president del Consell Comarcal, Benet Jané i Palau._

BERNAL CERCÓS, ÀNGELS; MAGRINYÀ RULL, ANNA; PLANES ALBETS, RAMON (ED.); CANYELLES VILAR, NÚRIA; CAPELL GARRIGA, EMÍLIA; GINEBRA MOLINS, RAFEL; LOBATO BUIL, DAVID; PUIG USTRELL, PERE; RETUERTA JIMÉNEZ, M. LUZ. *Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC) 2007*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, Subdirecció General d'Arxius, 2007 (Arxivística i gestió documental. Eines, 1), p. 284.

Manual d'aplicació de la Norma de Descripció Arxivística de Catalunya, l'instrument de descripció creat per desenvolupar la norma ISAD(G), i fer-la compatible i adequada a la realitat dels arxius del país. Amb la NODAC els arxivers podran descriure un fons "mitjançant la tècnica de descripció de diversos nivells". Després d'una breu introducció sobre el projecte de creació de la NODAC i els seus antecedents, es passa a comentar, en diferents capítols, l'àmbit d'aplicació, els nivells de descripció, les àrees, els elements (identificació, context, contingut i estructura, accés i ús, documentació relacionada, notes, etc.). Segueixen sengles capítols amb models de referència i exemples complets, per tancar l'obra amb dos índexs, un d'analític i un altre de temàtic.

Els Documents confiscats/retornats a Catalunya. Barcelona: Arxiu Nacional de Catalunya, 2006, 350 p.

Volum publicat amb motiu de l'exposició del mateix nom, que mostra part dels documents confiscats durant la repressió franquista i ara retornats després d'un llarg procés polític que ho ha fet possible. El professor Joan B. Culla glossa la "Crònica d'un greuge"

que suposa l'esmentada confiscació, concentrant en mitja dotzena de pàgines el resum de la història completa d'aquesta documentació des de l'any 1939, en què fou comissada, fins a principis del 2006, en què és finalment recuperada. Segueixen una acurada selecció de 75 documents del fons, oportunament comentats, amb ressenya i fotografia a la segona pàgina. A càrrec d'Ucelay-Da Cal va el capítol relatiu als cartells i fulls volants, on es comenten una dotzena de cartells, impecablement reproduïts a mida reduïda, i que clou amb una entrevista al cartellista Carles Fontserè. Tanca l'obra el sumari dels documents i els índexs, un de temàtic i un de noms i institucions.

FERNÁNDEZ JOSÉ, XAVIER; VIRGILI PONS, ISIDRE. "Els documents de Roda de Berà a Salamanca. Incautacions i col·lectivititzacions durant la guerra civil". *Boi*, Roda de Berà, 18 (primavera de 2007), 7-14.

El 31 de gener de 2006 es retornaven a l'ANC una sèrie de documents del famós Archivo de Salamanca, entre els quals els autors destaquen els 22 expedients de confiscacions de béns immobles i finques agrícoles de Roda de Berà efectuades en els primers mesos de guerra, així com també els integrants dels escamots de control locals constituïts el juliol de 1936. L'article analitza el contingut dels expedients i valora la importància dels "documents provinents de les nostres institucions tramesos com a botí de guerra a l'Archivo General de la Guerra Civil de Salamanca".

"El fons de Pau Casals a l'Arxiu Nacional de Catalunya". *L'Avenç*, 322 (març 2007), 11.

Notícia del dipòsit a l'ANC del fons documental de l'índit músic, que la seva vídua Marta conservava a la casa de Nova York. L'ANC i la Fundació Pau Casals classificaran i inventariaran el fons per tal de posar-lo a consulta al més aviat possible. El fons comprèn la documentació generada per Casals durant el seu exili a Puerto Rico (1957-1973), amb correspondència mantinguda amb Josep Irla, Josep Tarradellas, Rafael Moragas, Ventura Gassol, Kennedy, Lyndon Johnson, etc.

GRUPO DE TRABAJO DE ARCHIVEROS DE DIPUTACIONES, CONSEJOS INSULARES Y CABILDOS. *Guía de los archivos de las diputaciones provinciales y forales y de los Consejos y Cabildos insulares de España.* Cadis: Diputación, 2006, 511 p.

Publicació a tall d'inventari de guies dels arxius de les demarcacions provincials espanyoles. Les primeres 80 pàgines són introductòries, i expliquen com va sorgir el projecte d'aplegar en un volum els extractes de guia de les diputacions espanyoles, com es va anar realitzant, grups de treball, etc., i també la història institucional i arxivística de les diputacions, contingut i composició dels seus fons, estructuració (centres i comissions provincials, consells, juntes, seccions), antecedents legislatius estatals i autonòmics (d'arxivística i d'accés a la informació), bibliografia (sobre diputacions i sobre els seus arxius), etc. L'últim apartat d'aquesta introducció està dedicat a la metodologia seguida per a l'elaboració del treball. Per raons tècniques i de contingut, no es va seguir l'ISAD(G), sinó un model consensuat de fitxa, igual per a totes les descripcions, que indica: nom del centre, adreça postal, telèfons, fax, adreça electrònica, relació del personal, dates extremes i metres lineals de la documentació que conté, desglossat en suports (documents en paper, fotografies, diapositives, microfilms, etc.). Cada descripció s'estructura en els mateixos apartats, la història institucional d'aquella diputació, l'arxivística,

ingressos, contingut, valoració i selecció, condicions d'accés i reproducció, instruments de descripció fets, publicacions, nom de l'arxiver encarregat, etc., juntament amb un quadre emmarcat en vermell, on apareix l'organigrama dels fons, amb una única especificació de dates extremes i de nombre de volums (capses, lligalls, etc.). Els extractes de cada arxiu estan ordenats alfabèticament per comunitats autònomes, i dins de cada una, alfabèticament per diputacions. En l'apartat corresponent a Catalunya (p. 292-313) manca la de Girona. Disseny impecable i actual, que intercala manta il·lustracions a tot color.

IBARRA, RICARD. "El patrimoni documental al Tarragonès: Consell Comarcal i arxius municipals. La tasca de l'Arxiu Històric de Tarragona". *Arxius. Butlletí de la Subdirecció General d'Arxius* (primavera 2007), 6-8.

Panoràmica breu sobre la creació i les funcions de l'Arxiu Històric de Tarragona, en relació amb el Consell Comarcal del Tarragonès. En diversos punts, l'autor exposa la implantació des de l'AHT d'un sistema arxivístic al Consell Comarcal, i també, la tasca desenvolupada per aquest centre arxivístic a l'àmbit comarcal. El 1992, l'AHT va proposar la creació de la figura de l'arxiver intermunicipal, proposta que no reeixí. Els responsables de l'Arxiu van haver d'alternar la tasca a Tarragona amb actuacions puntuals per diversos municipis de la comarca, acollint els fons de Renau i Vespella, elaborant els inventaris arxivístics i col·laborant estretament amb alguns arxius municipals en la seva posada en marxa.

JIMÉNEZ, JOAN ANTONI. "L'Arxiu de la Corona d'Aragó. Diferents arxius sota un mateix nom". *L'Avenç*, 322 (març 2007), 7-9.

Al voltant de la constitució formal, el 20 de gener, del

Patronat de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, l'autor exposa unes reflexions sobre l'origen i composició de l'Arxiu Reial de Barcelona, denominació que rep dels arxivers que defensen la catalanitat dels seus fons, i que fou canviada al s. XVIII per l'arxiver titular, F. J. de Garma y Duran. Segons la tesi de l'autor, que lidera el

posicionament de l'AAC, l'ARB conté únicament un terç de documentació comuna al conjunt dels antics territoris de la Corona d'Aragó, i la resta de documentació és pròpia de Catalunya. El problema d'aquesta multicomposició d'arxius dins d'un sol arxiu és el d' aclarir a qui pertoca la seva titularitat i gestió._

Fata, un porter excepcional

Les actes de la Diputació són fidel reflex de les activitats de la corporació. A través de les seves pàgines, hom pot aplegar interessants dades sobre la gent que hi va treballar; un d'aquests treballadors, dels més desconeguts, fou Francisco Fata. La primera notícia que en tenim és de 7 d'abril de 1876, quan el segon tinent d'alcalde de la ciutat féu arribar un ofici a la Diputació agraïnt la intervenció de Fata amb motiu d'una baralla produïda dos dies abans al carrer Sant Agustí. En l'ofici constava la seva condició de funcionari, si bé no detallava res més. Tal volta per algun altre servei, la corporació li concedí una gratificació de 10 pta. el 1879. El 17 de maig de 1881 Fata va ser nomenat, en la nova plantilla d'empleats de la corporació, com a porter de Palau. El 22 d'agost de 1884 se li concedia l'augment de sou que li corresponia d'acord amb la resolució presa per la corporació d'augmentar gradualment els honoraris de diversos empleats. Ja llavors, Fata tenia una avançada edat y *quebrantada salud*, cosa per la qual, pocs mesos més tard, se'l jubilà amb dos terços del sou, per bé que amb obligació de continuar assistint *á las dependencias que ocupan el segundo piso de este Palacio provincial, sin que por ello se entienda aumentada la plantilla*. Els seus honoraris anuals al "jubilar-se" d'aquesta forma tan peculiar pujaven, d'acord amb la consignació del pressupost addicional d'aquell exercici, a 433 pta., 85 cèntims. A mitjan juny de 1885, feia poc que era mort; la Diputació concedia a la seva vídua, Antònia Andreu, un estipendi de 125 pta. per subvenir a les despeses de l'enterrament. Fata va ser reemplaçat en el seu lloc de feina de porter per Plàcid Saldaña, que el primer que va fer va ser reclamar per a ell la gratificació de 10 pta. concedida al seu antecessor, gràcia que necessitava per pagar-se el lloguer de la seva habitació, i que no li fou concedida fins al 1887.

[AHDT, Actes, 1876 (p. 13); 1881 (60); 1884 (297 i 79); 1885 (5, 8-9)]

SECO, E[DUERNE]. "Los pesebres de ayer y de hoy comparten espacio en el Arxiu [Reus]". *Diari de Tarragona* (dissabte, 06-01-2007), 15.

"Un archivo para todos. Catalunya, Aragón, Baleares y Valencia 'resucitan' hoy la Corona de Aragón". *La Vanguardia* (dissabte, 20-01-2007), 33.

VIVES, A. "L'Arxiu de la Corona d'Aragó, primer candidat de l'Estat a Patrimoni Europeu. La ministra Carmen Calvo va anunciar la candidatura en l'acte de constitució del patronat". *El Punt* (diumenge, 21-01-2007), 36.

ARAGAY, IGNASI; PIQUER, EVA. "Acord amb serrells. Els presidents català, valencià, balear i aragonès firmen la creació del Patronat de l'Arxiu de la Corona d'Aragó i deixen pendent la titularitat dels fons i la gestió". *Avui* (dilluns, 22-01-2007), 31.

ARAGAY, IGNASI. "Els arxivers pressionen Tresserras. L'Associació d'Arxivers de Catalunya vol que el nou Patronat de la Corona d'Aragó gestioni només la documentació comuna". *Avui* (dimarts, 23-01-2007), 38.

PLADEVEYA, GISELA. "La fotografia: l'art més genuí de Reus. Neix el Centre de la Imatge Mas Iglésies a partir d'una innovadora aposta municipal de conservació del llegat audiovisual". *El Punt* (dilluns, 29-01-2007), 30.

FUENTES GASSÓ, JOSEP RAMON. "Mn. Salvador, l'arxiu d'una vida". *Diari de Tarragona* (dimecres, 31-01-2007), 4.

FILELLA, CARINA. "El fons de Pau Casals que es trobava a Nova York arriba a l'Arxiu Nacional. Inclou la correspondència del músic amb polítics com Tarradellas i músics com Arnold Schönberg". *El Punt* (dissabte, 03-02-2007), 28.

CASANOVA, E. "Els diaris oficials de l'exili a la xarxa". *El Punt* (dilluns, 05-02-2007), 15.

SECO, EDURNE. "El Arxiu Comarcal [Reus] se crearà en 2007, el CAP no". *Diari de Tarragona* (divendres, 09-02-2007), 16.

CASALÉ, GEMMA. "La història de Valls, recollida a través dels objectius fotogràfics. L'Arxiu Municipal de Valls, situat en un local atapeït de documentació, recull una extraordinària col·lecció d'imatges amb què es pot fer un repàs a la vida de la ciutat". *Diari de Tarragona* (diumenge, 11-02-2007), 25-26.

FILELLA, CARINA. "Valentí Gual descriu en un nou llibre els documents de l'Arxiu de Poblet. Analitza l'armari III, on es conserven processos civils i els valuosos títols de propietat de Poblet". *El Punt* (16-02-2007), 31.

"L'Ajuntament edita un catàleg amb totes les publicacions cedides per Carles Babot". *Més Tarragona* (dimecres, 21-02-2007), 14.

BORBONÈS, NATÀLIA. "El nou Arxiu Històric de Reus començarà a funcionar el 2009. El projecte definitiu del nou equipament preveu un edifici de tres plantes". *El Punt* (dimarts, 21-02-2007), 29.

ROCA, N. "L'Arxiu de la Conca ampliarà instal·lacions". *El Punt* (dimarts, 21-02-2007), 29.

"L'Arxiu Històric Comarcal [de l'Alt Camp] aplega el franquisme de Valls". *Més Tarragona* (divendres, 23-02-2007), 9.

"Valls dipositarà la documentació franquista a l'Arxiu Històric". *El Punt* (dissabte, 24-02-2007), 31.

"Analitzen a Reus el patrimoni cultural del Montsant [AHMR]". *El Punt* (diumenge, 25-02-2007), 24.

G[OSÁLVEZ], C[ARLOS]. "Documentos del Arxiu Arxidiocesà desde 1091 pueden consultarse en internet". *Diari de Tarragona* (dissabte, 03-03-2007), 10.

"L'Arxiu històric Arxidiocesà estrena web". *Més Tarragona* (dimarts, 06-03-2007), 6.

F[ILELLA], C[ARINA]. "Inaugurada l'exposició de fotografies realitzades per dones a l'Arxiu Històric". *Aquí* (dimarts, 06-03-2007), 9.

GARCIA, XAVIER. "Poeta i octogenari tortosí [Jesús Macip]". *El Punt* (dimecres, 07-02-2007), 40.

BUSSÉ, XÈNIA (text). "Josep M. Sans Travé. Director de l'Arxiu Nacional de Catalunya. 'Nunca he perdido mis raíces ni el contacto con Solivella'". *Diari de Tarragona* (diumenge, 15-04-2007), 10.

"Els arxius espanyols obren les 24 hores del dia, a internet. Espanya treu al ciberespai 19 milions d'imatges digitalitzades i 1,7 milions de fitxes". *Claxon* (del 29 de maig al 4 de juny del 2007), 29.

Arxius. Butlletí de la Subdirecció General d'Arxius. Núm. 48 (tardor-hivern 2006): Editorial: "El retorn del Llibre de Privilegis de Palafrugell"; M. COROMINAS. "Els arxius comarcals de Ribera d'Ebre i Pla de l'Estanty"; R. PLANES. "La salvaguarda de l'Arxiu de Josep Puig i Cadafalch (Barcelona, juliol-octubre 2006)"; J. M. MASACHS. "L'Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès obté la certificació de la norma ISO 9001-2000 que avala un sistema de gestió de la qualitat"; F. OLIVÉ. "Els deu primers mesos del 2006 més de 46.000 persones han visitat l'exposició 'El retorn dels documents confiscats a Catalunya'"; A. VILLARÓ. "Memòries d'un arxivador de secà". Núm. 49 (primavera 2007): Editorial: "Les actuacions de la Subdirecció General d'Arxius 2007-2010"; J. FERNÁNDEZ TRABAL. "Ingressar els fons de l'exili. La Fundació Pau Casals completa el fons del gran músic català conservat a l'Arxiu Nacional de Catalunya"; R. IBARRA. "El patrimoni documental al Tarragonès: Consell Comarcal i arxius municipals. La tasca de l'Arxiu Històric de Tarragona"; X. TARRUBELLA. "Inauguració de la reforma i ampliació de l'Arxiu Fotogràfic de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona"; A. VILLARÓ. "Memòries d'un arxivador de secà".

L'Arxiu t'informa. Butlletí de l'Arxiu Municipal de Cambrils [www.cambrils.org]. Núm. 11 (desembre de 2006): "Es presenta un llibre que revisa el Setge de Cambrils de 1640"; "Retrobament amb l'Hospital de Sang de Cambrils: imatges de la passejada, la recerca continua oberta". Núm. 12 (abril de 2007): "Documents de la Fira: de les empreses als records personals"; "Els antics rentadors de Cambrils:

espais de treball, llocs de relació"; "El document protagonista [: projecte de rentadors (1966)"]; "Exposició a Vinyols i els Arcs". Núm. 13 (juny de 2007): "Una exposició i un llibre pels 50 anys de la Fira de Cambrils"; I. MARTÍ ESTRADA. "Les relacions entre el barri de la Platja i l'Ajuntament de Cambrils, ara fa un segle"; "Arbitris municipals"; "La platja en les tensions entre partits polítics".

Butlletí Informatiu de l'Associació d'Arxivers de Catalunya [www.arxivers.com/idadmi/docs/Butlleti]. Núm. 82 (octubre-desembre de 2006): Editorial: "Fons propis versus fons comuns"; J. BOADAS. "Compartir la memòria gràcies a la globalització. 39a. Conferència Internacional de la Taula rodona dels Arxius (CITRA), Curaçao, 21-23 de novembre de 2006"; J. BORRÀS. "Presència de l'AAC en la creació del Subcomitè Tècnic de Normalització 'Gestió de Documents i Aplicacions (AENOR)'" ; J. BOADES. "9s. Jornades 'Imatge i Recerca' 2006"; J. SERRA. "Nou programari lliure de gestió d'arxius"; J. AMIGÓ. "Apropar la història des dels petits arxius municipals"; X. BERNADÍ. "L'accés a la informació pública: construir un dret inexistent"; M. A. BALLIU. "El pergamí. Metodologies per a la hidratació". Núm. 83 (gener-març de 2007): Editorial: "XI Congrés d'Arxivística de Catalunya. La Seu d'Urgell, 10-12 de maig de 2007. Innovació, la segona transformació?"; J. CONEJO. "La retirada del recurs"; "Actes de les II Jornades Tècniques d'Arxius Portuaris"; "Estadístiques web AAC. Trimestre 1 de 2007"; M. A. RODÓN. "De l'arxiu a l'arxiver"; C. BELLO; A. BORELL. "El canvi climàtic també afecta els arxius"; K. SJÖBLÖM. "Els arxius a Finlàndia".

Quinqui llibri. Butlletí Informatiu de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona. Núm. 1 (primer trimestre 2007): Editorial: "L'Arxiu de l'Arquebisbat"; Mn. M. FUENTES. "In Memoriam. Mn. Salvador Ramon i Vinyes. Arxiver Honorífic i Canonge Arxiver de la Catedral de Tarragona"; "Memòria de l'AHAT 2006"; J. M. QUIJADA. "Els Fons de l'Arxiu. El Fons parroquial de Sant Bartomeu d'Alió". Núm. 2 (segon trimestre de 2007): Editorial: "Encara continuem amb la mateixa il·lusió i responsabilitat"; D. PIÑOL. "L'escrivania comuna de Tarragona a l'Edat Mitjana. Algunes dades"; "Moviment de l'AHAT"; J. M. QUIJADA. "El Fons de l'Arxiu", "El Fons parroquial de Sant Miquel d'Altafulla" i "El Fons parroquial de Sant Roc de l'Argilaga"; "Activitats".

SAM revista. Servei d'Assistència Municipal, Diputació de Tarragona. Núm. 27 (desembre 2006): J. BORJA; N. OLLÉ. "Jurisprudència referent a la prescripció del dret de l'Administració al cobrament de quotes d'urbanització"; J. M. SERÓ. "Comptabilització d'operacions de tresoreria"; M. VENDRELL. "La prevenció dels riscos laborals als petits municipis"; A. CALLAU. "La recaptació executiva de les multes de trànsit"; M. FARRERO. "El turisme ornitològic a les Terres de l'Ebre, un instrument més al servei de la diversificació"; P-J. TORRENT. "Despeses de representació i defensa judicial de membres dels ens locals en els procediments penals"; A. SOLER GARCÍA DE OTEYZA; N. ROVIRA. "Legislació ambiental sectorial que aporta criteris al planejament urbanístic"; CH. HELD. "L'entrevista". Núm. 28 (maig 2007): J. M. SERÓ. "Operacions de

periodificació i altres ajustaments a realitzar al terme de l'exercici econòmic"; J. PRUNERA. "El nou marc normatiu de les subvencions: Llei general de subvencions i Reglament de desenvolupament"; E. Díez. "Incidència de la Llei de pressupostos generals de l'Estat en l'àmbit local"; C. VUELTA; M. RESANO; N. PADILLA. "Adequació d'activitats existents a la Llei 3/1998, de la intervenció integral de l'Administració ambiental"; P-J. TORRENT. "Extralimitacions competencials de la Comissió Territorial d'Urbanisme CTU"; R. RICCI. "La promoció turística des d'altres perspectives locals: el cas de la província de Ferrara, a Itàlia"; M. F. SOLÉ. "BASE. Gestió d'ingressos, una aposta per la qualitat"; A. PEDRÓS. "Entrevista"; "L'eSAM: una eina creada per respondre a les necessitats dels municipis".

Renovació del rellotge de la façana de Palau (1891)

Els primers dies de gener de 1891, la Diputació debatia l'afer de l'adquisició d'un nou rellotge per a la façana de palau. Sembla que era l'Ajuntament qui impulsava la iniciativa, però pretenia que l'adquisició fos sufragada per la corporació provincial. El dictamen de la Comissió d'Hisenda, en aquells temps de penúria econòmica, fou negatiu (els municipis no satisfien o es retardaven a satisfer el pagament de l'impost del *Contingente Provincial*, i la Diputació havia de passar amb pocs recursos econòmics). Tanmateix, al Ple, el diputat Rossell proposà acceptar-ho, sempre que l'Ajuntament tarragoní financés la meitat de l'operació. El diputat Madrona afegí que el rellotge vell podria destinar-se a l'edifici de la Casa de Beneficència (on rau l'actual seu de la Diputació, al passeig de Sant Antoni, 100).

El 10 de setembre següent, a les envistes de Santa Tecla, s'aprova l'abonament d'aquesta despesa, havent-se col·locat el rellotge, complerts tots els tràmits administratius i examinats igualment l'acta de la comissió i tota la documentació fefaent. El cost total del nou rellotge va ser de 1.990 pta., de les quals la Diputació en va satisfer la meitat, o sigui, 995 pta.

AHDT, Actes, 1891, Diputació, p. 33, Comissió Provincial, p. 265 i 277.

La biblioteca popular de Valls

El dimecres 14 de març de 2007 els representants de la Diputació de Tarragona signaven, juntament amb els de l'Ajuntament de Valls, un conveni pel qual la corporació tarragonina cedia al municipi la Biblioteca Popular ubicada en aquella població (passeig dels Caputxins). Després de quasi noranta anys d'existència, la cessió responia al desig de reconvertir l'edifici per tal que pugui acollir un nou equipament cultural.

Amb l'esdeveniment de la Mancomunitat de Catalunya (1914-1918), el país pogué gaudir d'unes altes cotes d'autonomia de gestió de les quals no tornaria a fruit fins a l'adveniment de la Transició. La Mancomunitat catalana es formà a partir de la unió de les quatre diputacions catalanes, potenciades i liderades per la de Barcelona, i en un d'entre els molts projectes que va impulsar es proposà reduir l'alt índex d'analfabetisme de la població. A aquest efecte, el 1915 creà tot un sistema bibliotecari, i professionalitzà el seu personal a través de l'Escola Superior de Biblioteconomia. Tres anys més tard, es graduava la primera promoció de bibliotecàries, les capdavanteres de les quals es posaven al capdavant de sengles Biblioteques Populares a Sallent, a les Borges Blanques, a Olot, etc.

Tanmateix, la primera Biblioteca Popular de Catalunya va ser la de Valls. La seva creació, el 1918, encetà les característiques rectores que haurien d'observar la resta de Biblioteques Populares que s'anaren creant posteriorment, amb un model arquitectònic nord-americà (biblioteques Carnegie), ubicades una mica als afores enmig de vegetació (almenys un jardinet...),

amb llibres de lliure accés a les prestatgeries i l'alta d'un seguit de serveis bibliotecaris que avui ens semblen d'allò més corrents però que el 1918 constituïen tota una innovació: àmplia franja horària de consulta, distribució del fons bibliogràfic per seccions, servei de préstec, sala destinada a activitats culturals, etc.

La primera directora de la Biblioteca Popular de Valls fou Consol Pastor Martínez (1887-1978), la professora barcelonina que fou número u de la primera promoció de l'Escola Superior de Bibliotecàries, sota el guiatge d'Eugeni d'Ors. D'aleshores ençà, la singladura de la Biblioteca Popular vallenca pertany ja a la població de Valls.

Dia de la inauguració de la Biblioteca Popular de Valls
ESTIVILL RIUS, Assumpció; PONS, Amadeu; MAÑÀ, Teresa. "Dones bibliotecàries". *Biblioteconomia i Documentació*, Juny 2003, núm. 10 [consultat el 24 de maig de 2007. Disponible a: <www2.ub.es/bid/consulta_articulos>].

Les dues instantànies que oferim, extretes del Fons d'Imatges de l'Arxiu Històric, són datables als anys 70, i ens mostren les dues cares de la Biblioteca Popular de Valls: l'exterior, amb una entrada enjardinada i al costat (on avui hi ha edificis paret per paret) un munt de vegetació, i l'interior, amb les taules de consulta i els llums de peu.

En la primera es pot observar la majestuositat de l'edifici, una àmplia entrada, amb porxo columnat, custodiada per dues torres acabades en volta sostinguda

per columnes més petites. Al sostre apreciem una xemeneia i un parallamps.

Fitxa tècnica

Signatura: Im. 10/03

Fons/Col·lecció: Fons d'imatge de l'AHDT

Procediment: Gelatinobromur

Suport: Paper

Original/còpia: Original

Format: 18 x 25 cm

Cromia: B/n

Estat: Bo

Títol: "Biblioteca Popular de Valls (I)"

Datació: Vers 1970

Autoria: Foto Raymond

Procedència: Reportatge

Descripció: Vista panoràmica de la façana de la Biblioteca Popular.

Classificació: III.2.3.PATRIMONI / Organismes i institucions dependents / Biblioteques

Geogràfic: Valls

La segona fotografia ens mostra l'interior de la sala de consulta, plena de taulells rodejats de cadiram, i dotats de llums blanques de peu. A la part esquerra es

visualitza un taulell on s'exposen les revistes locals. Al fons s'aprecien les prestatgeries, i a dalt, un fluorescent penjat.

Fitxa tècnica

Signatura: Im. 10/03

Fons/Col·lecció: Fons d'imatge de l'AHDT

Procediment: Gelatinobromur

Suport: Paper

Original/còpia: Original

Format: 18 x 25 cm

Cromia: B/n

Estat: Bo

Títol: "Biblioteca Popular de Valls (II)"

Datació: Vers 1970

Autoria: Foto Raymond

Procedència: Reportatge

Descripció: Vista panoràmica de l'interior (sala de lectura) de la Biblioteca Popular.

Classificació: III.2.3.PATRIMONI / Organismes i institucions dependents / Biblioteques

Geogràfic: Valls

DIPUTACIÓ DE
TARRAGONA

www.diputaciodelatarragona.cat